

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ในสภาพปัจจุบันการอ่านเป็นวิธีที่จะช่วยให้เราปรับตัวให้ทันกับความเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น เพราะการอ่านเป็นกระบวนการที่สำคัญในการแสวงหาความรู้ซึ่งที่ประสิทธิ์ฤทธิกรรมย์ (2522 : 29) ได้กล่าวว่า ในสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วเช่นทุกวันนี้ การอ่านย่อมมีความจำเป็นมาก เพราะช่วยให้ประชาชนเปลี่ยนแปลงไปทันกับความเจริญก้าวหน้าของวิชาการในทุกสาขา นอกจากนี้ เกรย์และรีส (Gray and Resse 1957 : 9 - 10) ได้กล่าวว่า ในสังคมประชาธิปไตยประชาชนจะรู้เรื่องราวต่าง ๆ และปัญหาเกี่ยวกับตนเองด้วยการอ่าน การอ่านนั้นดีกว่าการฟังวิทยุหรือดูโทรทัศน์ เพราะมีโอกาสอ่านซ้ำได้ถ้าไม่เข้าใจ และสิ่งที่สำคัญคือสามารถใช้วิจารณญาณในการอ่านได้ เรื่องของวิจารณญาณในการอ่านนั้นนับว่ามีความจำเป็นที่จะต้องใช้ในการพิจารณาเรื่องราวข่าวสารที่อ่าน สมถวิล วิเศษสมบัติ (2525 : 74) ได้กล่าวถึงวิจารณญาณในการอ่านไว้ว่า วิจารณญาณในการอ่านนั้นเป็นเรื่องสำคัญ เพราะในปัจจุบันมีการโฆษณาอยู่รอบตัว ถ้าผู้อ่านไม่สามารถเข้าใจให้ลึกซึ้งถึงความมุ่งหมายของผู้เขียนแล้ว ย่อมจะต้องเป็นเหยื่อของการโฆษณาเหล่านั้นได้ง่าย นอกจากนี้การอ่านอย่างมีวิจารณญาณจะช่วยให้ผู้อ่านได้รับประโยชน์อย่างแท้จริง มิใช่เพียงแต่จะรับทราบตามคำบอกเล่าของผู้เขียนที่ตรงตามตัวอักษรเท่านั้น ผู้อ่านจะนำเอาความคิดของผู้เขียนประสมกับความคิดเห็นของตน ทำให้เกิดความคิดใหม่แล้วนำไปใช้ให้เป็นประโยชน์ ปานตา ไซเทียมวงศ์ (2516 : 95) ได้ชี้ให้เห็นว่าทักษะที่น่าเป็นห่วงคือ การอ่านอย่างมีความคิดไตร่ตรอง (Critical Reading) ซึ่งเป็นทักษะที่จำเป็นการอ่านโดยขาดวิจารณญาณจึงเป็นอันตรายอย่างยิ่งในยุคปัจจุบัน

บันลือ พฤษะวัน (2522 : 147) ได้กล่าวถึงลักษณะการอ่านหนังสือของเด็ก ซึ่งสรุปได้ว่า เมื่อเด็กอ่านหนังสือที่เป็นเรื่องเป็นราวหรือเหตุการณ์ต่าง ๆ ด้วยความเข้าใจก็จะเกิดอารมณ์คล้อยตามเรื่องราว หรือเหตุผลจากการอ่านได้ง่าย หนังสือจึงมีอำนาจสำคัญที่จะแฝงทัศนคติ ความคิด ทั้งในก้านดีและไม่ดี แม้ว่าในวงการศึกษาคณะจะพยายามควบคุมตรวจสอบคุณภาพสิ่งพิมพ์ ถึงขั้นตราเป็นกฎหมายควบคุมจรรยาบรรณ เพื่อให้เป็น

ประโยชน์แก่ผู้อ่าน แต่ก็ยังไม่สามารถหาหนังสือที่ดีสำหรับเด็กได้มากนัก อีกประการหนึ่ง เด็กอาจจะได้อ่านสิ่งพิมพ์และหนังสือหลายประเภทโดยลำพังตนเอง ดังนั้นการฝึกให้เด็ก รู้จักอ่านอย่างพินิจหรือมีวิจารณ์ขณะในการอ่านย่อมมีความสำคัญต่อเด็กที่จะเลือกซึ่งนำหนักกว่าอะไรที่ควรเชื่อได้ เป็นแนวปฏิบัติ เป็นความรู้ที่ถูกต้อง มีเหตุผลสนับสนุน สังคมส่วนใหญ่ยอมรับ อะไรที่เชื่อถือไม่ได้ ไม่เป็นประโยชน์ ควรชักแย้ง นอกจากนั้น ประเทิน มหาจันทร์ (2523 : 227) ได้กล่าวถึงความจำเป็นที่ต้องใช้การอ่านอย่างมีวิจารณ์ สรุปเป็นข้อ ๆ ได้ดังนี้

1. ปัจจุบันความก้าวหน้าทางด้านสื่อสารมวลชนมีมาก การรับข่าวสารจึงจำเป็นต้องใช้วิจารณ์พิจารณาให้รอบคอบ เพื่อการตัดสินใจที่ถูกต้อง
2. ความก้าวหน้าทางการโฆษณาขายสินค้ามีมากจนคนส่วนใหญ่หลงเชื่อในคำโฆษณา การใช้ความคิดอย่างพินิจพิจารณาจะช่วยให้การตัดสินใจซื้อสินค้าเป็นไปอย่างถูกต้อง
3. เนื่องจากพฤติกรรมการปกครองในปัจจุบันมีหลายลัทธิ แต่ละลัทธิก็พยายามโฆษณาชวนเชื่อ โดยใช้หลักจิตวิทยาต่าง ๆ อย่างกว้างขวาง การใช้วิจารณ์อย่างรอบคอบจะช่วยให้การตัดสินใจเชื่อหรือไม่เชื่อลัทธิใดเป็นไปอย่างถูกต้อง
4. ประเทศไทยมีการปกครองระบอบประชาธิปไตย และวิถีทางของประชาธิปไตยนั้น ส่งเสริมการคิดอย่างมีเหตุผล ด้วยเหตุนี้การอ่านอย่างพินิจพิจารณาแก่การคิดอย่างพินิจพิจารณา ก็จึงมีความจำเป็นสำหรับสังคมประชาธิปไตย
5. ปัจจุบันบรรดาสรรพคำร่าต่าง ๆ มีมาก การเรียนรู้ของคนในยุคปัจจุบันจึงมิได้ยึดอยู่กับคำร่าเพียงเล่มเดียว หากต้องใช้วิจารณ์พิจารณาจากคำร่าหลายเล่มหลายผู้เขียน ด้วยเหตุนี้การอ่านอย่างพินิจพิจารณาจึงมีความจำเป็นมากในยุคปัจจุบัน

การเรียนการสอนวิชาภาษาไทยในระดับประถมศึกษาในปัจจุบันมีการฝึกทักษะการอ่านอย่างมีวิจารณ์ไม่มากนัก ศุภวรรณ เล็กวิไล (2526 : 3) ได้กล่าวถึงวิธีการสอนอ่านของครู สรุปได้ว่า ครูยังเน้นการสอนให้เด็กจำ มิได้ให้ความสำคัญสำหรับการฝึกให้เด็กคิดเท่าที่ควร ทำให้เกิดปัญหาในการเรียนการสอน จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องเปลี่ยนวิธีการสอนอ่าน โดยมุ่งเน้นให้อ่านเป็น คิดเป็น มากกว่าอ่านออก เพราะในปัจจุบันวิทยาการเจริญก้าวหน้า ระบบสื่อสารมวลชน เข้ามามีอิทธิพลต่อชีวิตความเป็นอยู่

การเผยแพร่ข่าวสารต่าง ๆ เป็นไปอย่างกว้างขวางโดยเฉพาะการโฆษณาชวนเชื่อ โฆษณาสินค้า โฆษณาหาเสียง ซึ่งมีอยู่มาก การโฆษณาเหล่านี้ถ้าผู้อ่านไม่ใช้ความคิด พิจารณาอย่างรอบคอบ อาจตกเป็นเหยื่อหรือตกเป็นเครื่องมือได้โดยง่าย อันจะเป็นผล เสียมาสู่ตนเองและประเทศชาติได้ ดังนั้นการฝึกให้เด็กอ่านเพื่อความเข้าใจจึงไม่เพียงพอ จะต้องให้รู้จักศึกษาเหตุผลควบคู่กับการอ่านด้วยทุกครั้ง มังกร ชัยชนะการฯ (อ้างถึงใน อ้อยทิพย์ วัจจิเรช 2524 : 5) ได้ให้ความเห็นว่า การสอนอ่านในโรงเรียนประถมศึกษา และมัธยมศึกษาเท่าที่เป็นมาและยังเป็นอยู่ในปัจจุบันนี้ เราเพียงแต่สอนให้นักเรียนอ่าน หนังสือออก ผู้ที่จะอ่านหนังสือได้ก็ อ่านหนังสือเป็น ต้องอ่านให้ได้ความ รู้จักเลือกอ่าน รู้ว่าอะไรดี อะไรไม่ดี และมีวิจารณ์ขณะในการอ่าน นอกจากนี้ บุญเสริม ฤทธาภิรมย์ (2518 : 33) ได้ให้ข้อสังเกตว่า "ถ้าจะพิจารณาถึงการอ่านในระดับประถมศึกษา จะเห็นว่า โรงเรียนส่วนใหญ่มิได้ปลูกฝังความสามารถในการอ่านขั้นสูงสุดแก่เด็กอย่าง แท้จริง เด็กที่จบชั้นประถมศึกษาขาดพื้นฐานในการใช้ภาษา รวมทั้งขาดทักษะในการอ่านด้วย ในระดับมัธยมเด็กก็จะอ่านออก อ่านรู้เรื่อง แต่ขาดการแปลความและการวิจารณ์ ทั้งนี้ เพราะขาดพื้นฐานในการอ่าน"

จากการศึกษาสถิติการศึกษาต่อในระดับมัธยมศึกษาของนักเรียนที่จบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ทั่วประเทศในปีการศึกษา 2527 พบว่ามีนักเรียนศึกษาต่อร้อยละ 47.54 และในปีการศึกษา 2528 มีนักเรียนศึกษาต่อร้อยละ 44.16 สำหรับในเขตการศึกษา 1 (ได้แก่ จังหวัดนครปฐม นนทบุรี ปทุมธานี สมุทรปราการ สมุทรสาคร) จำนวนนักเรียน ที่ศึกษาต่อในระดับมัธยมศึกษาในปี 2527 ร้อยละ 64.31 ในปี 2528 ร้อยละ 64.51 (ศึกษาธิการ, กระทรวง 2527, 2528) จากสถิติดังกล่าวจะเห็นว่านักเรียนที่มีโอกาสศึกษา ต่อ และไม่มีโอกาสศึกษาต่อในระดับมัศึกษามีจำนวนใกล้เคียงกัน เด็กเหล่านี้ควรจะได้ รับการฝึกทักษะการอ่านอย่างมีวิจรรย์ภาพทั้งแก่ในระดับประถมเพื่อเป็นพื้นฐานสำหรับการ- เรียนในระดับสูงต่อไปของ เด็กที่จะศึกษาต่อในระดับมัธยมศึกษา และเป็นประโยชน์อย่างยิ่ง สำหรับเด็กที่ไม่มีโอกาสศึกษาต่อในระดับมัธยมศึกษา เพราะเด็กเหล่านี้ขาดโอกาสที่จะได้ ฝึกทักษะนี้อีกในระบบโรงเรียน พวกเขาจะต้องออกไปดำเนินชีวิตในสังคมปัจจุบันที่ การเผยแพร่ข่าวสาร การโฆษณาก่าง ๆ มีอยู่แพร่หลาย ทำให้เขาต้องใช้ความสามารถ

ในการฟังและการอ่านอย่างมีวิจารณญาณว่าจะเชื่อข่าวสารเหล่านั้นหรือไม่ ประกอบกับ จากการศึกษาทฤษฎีพัฒนาการทางเหตุผลของ Piaget (อ้างถึงใน สุนทรี ประเสริฐศรี 2526 : 19) พบว่า เด็กวัย 11 - 12 ปี จะเริ่มคิดอย่างมีเหตุผล มีเกณฑ์ในการแก้ปัญหา และรู้จักวิพากษ์วิจารณ์ สามารถตั้งสมมุติฐานได้อย่างมีเหตุผลทั้งสิ่งที่เป็นรูปธรรม และนามธรรม และยังสามารถในการใช้ภาษาเป็นอย่างคี่ ซึ่งเด็กในวัยนี้ เป็นวัยที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 นอกจากนั้นจากการศึกษาคู่มือการสอนภาษาไทยชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 (ศึกษาธิการ, กระทรวง 2528 : 55) พบว่าการอ่านที่จะต้องเน้นในการเรียนการสอนในระดับนี้ ข้อหนึ่งคือ การอ่านอย่างมีวิจารณญาณ และใช้ความคิดวิพากษ์วิจารณ์ แต่จากการศึกษาแบบฝึกหัดภาษาไทยชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 (ศึกษาธิการ, กระทรวง 2526) พบว่ามีการส่งเสริมทักษะการอ่านอย่างมีวิจารณญาณไม่มากนัก ประกอบกับในคู่มือการสอนภาษาไทย (ศึกษาธิการ, กระทรวง 2528) ได้เสนอว่า กิจกรรมเสริมความเข้าใจและทักษะของทุกบทเรียนนั้น ครูสามารถจัดกิจกรรมเสริมทักษะอื่น ๆ ได้ตามความเหมาะสม ซึ่งหากครูได้แนวทางในการจัดกิจกรรมและสื่อประกอบอื่น ๆ ที่เหมาะสมก็จะช่วยให้ครูพัฒนาการสอนอ่านอย่างมีวิจารณญาณได้ดียิ่งขึ้น

การอ่านอย่างมีวิจารณญาณเป็นทักษะที่สามารถฝึกให้เกิดขึ้นได้ สุภวรรณ เล็กวิไล (2526 : 3) ได้กล่าวว่า "การที่ครูจะปลูกฝังให้นักเรียน คิดเป็น อ่านเป็น และมีประสิทธิภาพในการอ่านนั้นต้องอาศัยการฝึกฝนและการส่งเสริมอย่างถูกต้อง ใน วงการศึกษาปัจจุบันหันมาค้นคว้าในเรื่องการอ่านอย่างกว้างขวาง และเห็นว่าทักษะที่ครู ฝึกให้แก่เด็กเท่าที่ผ่านมายังไม่เพียงพอ จะต้องฝึกทักษะที่เกี่ยวกับการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ เพิ่มเข้าไปอีก กระทรวงศึกษาธิการได้ตระหนักถึงความสำคัญของการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ โดยเน้นการอ่านที่มุ่งให้ผู้เรียนเกิดความคิด สามารถพิจารณา วิเคราะห์สิ่งที่อ่านได้ สามารถเข้าใจจุดประสงค์ของผู้เขียน และรู้จักแยกแยะส่วนที่ส่วนบกพร่องของเรื่องราวที่ อ่านจากหนังสือ สื่อมวลชนต่าง ๆ ซึ่งจะช่วยให้เกิดวิจาร์ณญาณ จึงได้กำหนดไว้ใน จุดประสงค์วิชาภาษาไทย หลักสูตรใหม่ ทุกระดับ ทั้งระดับประถม มัธยมศึกษาตอนต้น และระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย"

ประสิทธิ์ สง่าเนตร (2523 : 15) ได้สรุปรวบรวมปัจจัยที่มีผลต่อการอ่าน โดยใช่วิچارณญาณไว้ว่า นักเรียนจะมีความสามารถในการอ่านโดยใช่วิچارณญาณได้หรือไม่

เพียงใคนั้นขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายประการที่มีอิทธิพลต่อการเรียน เช่น ครูต้องเป็นผู้ที่มีความสามารถหาคำถามที่กระตุ้นความคิดก่อนจะตอบ มิใช่ถามแต่ชั้นความจำ หรือชั้นเข้าใจความหมายตามตัวอักษร หากครูไม่สามารถตั้งคำถามประเภทนี้มาถามได้แล้ว นักเรียนจะไม่สามารถพัฒนาทักษะนี้ได้เลย แม้แต่เด็กที่เฉลียวฉลาดก็ตาม... ทักษะในการอ่านโดยใช้วิจารณญาณจะต้องได้รับการสอนจะไม่เกิดขึ้นเองโดยอัตโนมัติ นอกจากนั้น ประสิทธิ์ สง่าเนตร (2523 : 19) ยังได้รวบรวมความเห็นของบรรดานักวิจัยและผู้อำนวยการทางการสอนอ่าน ตลอดจนนักการศึกษาที่มีชื่อเสียงเกี่ยวกับเรื่องการเริ่มสอนอ่านโดยใช้วิจารณญาณว่า ควรจะเริ่มสอนตั้งแต่เด็กหัดอ่าน คือในชั้นประถมศึกษาแม้ว่าอาจจะกระทำไวก่อนหน้านั้น คือในชั้นอนุบาลก็ตามที่ เป็นการฝึกนิสัย สร้างทักษะในการคิด รู้จักใคร่ครวญ ทักสินคุณค่าทั้งแก่ยังเด็กมากกว่าที่จะมาเริ่มเรียนในชั้นอุดมศึกษา ซึ่งจะทำให้ผู้ที่ไม่มีโอกาสเล่าเรียนในระดับสูง หุมโอกาสที่จะฝึกทักษะในการใช้วิจารณญาณ และถูกหลอกลวง ครอบงำความคิดทั้งที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน

วนิดา ภักดีชาติ (2518 : 6) ได้กล่าวถึงการอ่านว่าเป็นกระบวนการที่เกี่ยวข้องกับทักษะหลายด้านด้วยกัน คือ ความเข้าใจความหมายของศัพท์ ความเข้าใจเนื้อเรื่อง การรู้จักคิดในขณะที่อ่าน ทักษะเหล่านี้มิใช่เป็นสิ่งที่เกิดได้เอง ครูจะต้องเป็นผู้สร้างให้เกิดขึ้นแก่นักเรียน นอกจากนั้น สิทธิโชค วรรณสันติกุล (2514 : 7) ได้กล่าวว่า การอ่านหนังสืออย่างมีประสิทธิภาพเป็นเรื่องใหญ่ที่จะต้องใช้วิธีการและการฝึกฝนอย่างสม่ำเสมอเป็นประจำ จนเกิดทักษะขึ้นและผู้ที่ทำหน้าที่ฝึกเด็กให้มีประสิทธิภาพในการอ่านก็คือ ครู

ประเทิน มหาจันทร์ (2523 : 228) ได้กล่าวว่า ทักษะในการอ่านอย่างพิณีพิเคราะห์ (Critical Reading) มิได้เป็นสิ่งที่พัฒนาขึ้นเองในเด็ก หากเกิดขึ้นจากการฝึกอบรมของครูเป็นสำคัญ โดยที่ครูจะต้องเป็นผู้ที่มีนิสัยอ่าน และคิดอย่างพิณีพิเคราะห์เป็นทุนอยู่แล้ว และครูจะต้องตระหนักอยู่เสมอว่าทักษะการอ่านอย่างพิณีพิเคราะห์เป็นสิ่งที่ปลูกฝังได้ยาก ต้องมีการฝึกฝนอยู่เสมอ โดยครูเป็นผู้จัดแบบฝึกหัดและกิจกรรมให้เหมาะสม ครูจะต้องสร้างประสบการณ์และพื้นฐานสำหรับการอ่านอย่างพิณีพิเคราะห์ให้แก่เด็ก

บุญเสริม ฤทธาภิรมย์ (2518 : 34) ได้กล่าวถึงการสอนเพื่อพัฒนาการอ่าน
สรุปได้ว่าการสอนอ่านนั้นควรวางจุดมุ่งหมายให้เด็กอ่านเป็นและคิดเป็น รู้จักแปลความและ
วิจารณ์เรื่องที่อ่านได้ นอกจากนั้นยังได้เสนอแนะแนวทางในการสอนเพื่อพัฒนาการอ่านเพื่อ
ให้อ่านเป็นและคิดเป็นสรุปได้ดังนี้

1. ครูจะต้องวางจุดมุ่งหมายในการอ่านไว้อย่างแน่นอนว่าในการอ่านแต่ละเรื่อง
แต่ละครั้ง ต้องการให้เด็กมีทักษะด้านไหน ความมุ่งหมายควรวางไว้ในรูปของพฤติกรรม
ที่สามารถวัดได้อย่างแน่นอน
2. ควรเปิดโอกาสให้เด็กอ่านหนังสือประเภทอื่น ๆ นอกเหนือจากแบบเรียน
โดยเลือกให้เหมาะสมกับวัย
3. การตั้งคำถาม ควรเป็นคำถามประเภทที่ส่งเสริมให้เด็กคิดและวิจารณ์
เช่น ทำไม อย่างไร ถ้าเป็นอย่างนั้นจะเกิดอะไรขึ้น สมมุติว่าเป็นเธอ เธอจะทำ
อย่างไร เธอชอบเรื่องนี้ไหม ทำไมจึงชอบ ทำไมจึงไม่ชอบ เธออ่านแล้วเห็นด้วย
หรือไม่ ทำไมไม่เห็นด้วย
4. ฝึกให้เด็กอภิปราย โต้เถียง วิจารณ์เรื่องที่อ่าน ให้เด็กแลกเปลี่ยน
ความคิดเห็นกัน ซึ่งเป็นการฝึกให้รู้จักการแก้ปัญหาและนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้
5. ในการทดสอบความสามารถในการอ่านนั้นควร เน้นหนักด้านความเข้าใจ
การแปลความ การวิเคราะห์ การสังเคราะห์ การประเมินค่า และการนำไปใช้
ข้อทดสอบประเภทนี้จะส่งเสริมความสามารถของเด็กในด้านกรอ่านแบบที่ความ กับกร-
อ่านอย่างมีวิจารณญาณได้เป็นอย่างดี
6. ครูควรส่งเสริมให้มีกิจกรรมส่งเสริมการอ่านอย่างกว้างขวาง เช่น
การอ่านเร็ว การอ่านจับใจความ การใช้ห้องสมุด การเก็บความหรือเรื่องราวจาก
หนังสือพิมพ์ ฝึกหัดการตอบคำถาม การตั้งคำถาม หรืออาจจัดในรูปแบบการแข่งขันต่าง ๆ
ก็ได้

จากข้อสรุปข้างต้นจะเห็นว่า ครูเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการฝึกทักษะการอ่าน
อย่างมีวิจารณญาณให้เกิดขึ้นกับเด็ก ซึ่งผู้วิจัยมีความเห็นว่ากิจกรรมส่งเสริมการอ่านที่ครูจัก

ชั้นโดยเฉพาะ สำหรับฝึกทักษะการอ่านอย่างมีวิจารณญาณนั้น ย่อมจะส่งผลให้เด็กได้พัฒนาทักษะดังกล่าว จากการศึกษาความเห็นของ อักษร รุ่งมณี (2525 : 59) ซึ่งได้สรุปว่า การจักกิจกรรมส่งเสริมการอ่านเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งที่ครูควรจัดให้กับนักเรียน ด้วยจุดมุ่งหมายทั้งเพื่อความสนุกสนาน สร้างทัศนคติที่ดีต่อการอ่าน และเพื่อพัฒนาสัมฤทธิผลทางการอ่าน กิจกรรมดังกล่าวนี้ครูสามารถจัดได้หลายแบบหลายวิธี เช่น การจัดสภาพแวดล้อมให้เอื้ออำนวยและยั่วยุให้อ่าน การใช้วิธีสอน และอุปกรณ์ที่น่าสนใจสำหรับเด็ก... การที่ครูจักประสพการณ์หรือกิจกรรมส่งเสริมการอ่านให้กับเด็กอย่างสม่ำเสมอ นั้น จะเกิดผลดีต่อเด็กถึงสองทาง คือ ทางหนึ่งจะช่วยพัฒนาความเข้าใจในการอ่าน เพราะการอ่านเป็นเรื่องของทักษะ เมื่อได้รับการฝึกฝนย่อมทำได้ดีขึ้น และอีกทางหนึ่งคือ จะช่วยพัฒนาทัศนคติที่ดีต่อการอ่าน เพราะเมื่อเด็กได้รับประสบการณ์ หรือกิจกรรมที่พึงพอใจเกี่ยวกับการอ่าน ย่อมก่อให้เกิดความรู้สึกและการแสดงออกที่ดีต่อการอ่าน

กิติยวดี บุญซื่อ (อ้างถึงใน อักษร รุ่งมณี 2525 : 52) ได้แบ่งกิจกรรมส่งเสริมการอ่านภาษาไทยไว้ 3 ประเภท คือ

1. กิจกรรมประกอบการสอน เป็นกิจกรรมที่ครูต้องจัดให้แก่เด็กเพื่อให้นักเรียนการสนทนาเป็นไปอย่างสนุกสนาน และเกิดประโยชน์คุ้มค่ามากที่สุด
2. กิจกรรมเสริมบทเรียน เป็นกิจกรรมที่ครูควรจัดให้ผู้เรียน เพื่อเสริมบทเรียนแต่ละเรื่องให้ครบถ้วนสมบูรณ์ยิ่งขึ้น
3. กิจกรรมอิสระ เป็นกิจกรรมที่ผู้สอนน่าจะจัดให้แก่ผู้เรียนเพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนได้รับความสนุกสนานเพลิดเพลิน มีพัฒนาการและสัมฤทธิผลในการเรียนมากที่สุด

จากเหตุผลข้างต้นสรุปได้ว่า การพัฒนาทักษะการอ่านอย่างมีวิจารณญาณนั้น ผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาก็คือ ครู โดยที่ครูจะต้องเลือกกิจกรรมให้เหมาะสมกับความสนใจ ความต้องการของนักเรียน และต้องเป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมให้นักเรียนใช้ความคิด พิจารณา หาเหตุผล ฝึกการตอบคำถามที่ต้องใช้ความสามารถในการประเมินข้อเท็จจริง จากเรื่องที่อ่าน เพิ่มขึ้นจากการอ่านด้วยความเข้าใจตามเนื้อเรื่องเท่านั้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะนำกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน ซึ่งเป็นกิจกรรมประเภทเสริมบทเรียนมาพัฒนาทักษะการอ่านอย่างมีวิจารณญาณแก่นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยมีมุ่งส่งเสริมให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ด้วยการค้นคว้า อภิปราย เล่านิทาน พูด ถาม แสดงบทบาทสมมติ เล่นเกม ฯลฯ

อย่างสนุกสนาน เพื่อให้ง่ายต่อการเข้าใจ และเป็นการจูงใจให้เกิดความสนใจที่จะอ่าน เนื้อเรื่องสั้น ๆ ท้ายกิจกรรมและตอบคำถามท้ายเนื้อเรื่องซึ่งคำถามเหล่านั้นจะฝึกให้นักเรียน ใช้วิจารณญาณในการหาคำตอบ กิจกรรมส่งเสริมการอ่านที่สร้างขึ้นนี้จะใช้ร่วมกับแผนการสอน โดยการสอนแต่ละครั้งจะสอนตามแผนการสอน 40 นาที และใช้เวลาที่เหลืออีก 20 นาที สำหรับกิจกรรมส่งเสริมการอ่านที่สร้างขึ้น ทั้งนี้เนื่องจากคู่มือการ-สอนภาษาไทยชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 (ศึกษาธิการ, กระทรวง 2528 : 9) ได้เสนอข้อแนะนำไว้ว่า ครูสามารถปรับปรุง เปลี่ยนแปลงกิจกรรมทุกกิจกรรมได้ตามความเหมาะสม โดยให้เป็นไปตามจุดประสงค์และเนื้อหาของแต่ละบทเรียน และยังสามารถเปิดโอกาสให้ครูผู้สอน ยืดหยุ่นเวลาในการสอนได้ตามความเหมาะสม จากการสอบถามความคิดเห็นของครูผู้สอนภาษาไทยในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ได้ข้อคิดเห็นเกี่ยวกับเวลาในการสอนภาษาไทยแต่ละแผนว่า ครูสามารถมอบหมายงาน เช่น แบบฝึกหัด กิจกรรมเสริมความเข้าใจและทักษะให้นักเรียนไปทำเป็นการบ้านได้ นอกจากนั้นกิจกรรมบางกิจกรรมเช่น การอ่านออกเสียง เนื้อเรื่องในบทเรียนนั้นสามารถลดเวลาในการฝึกอ่านได้เพราะนักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 นั้น อ่านหนังสือได้คล่องแคล่วรวดเร็ว ดังนั้นแผนการสอนซึ่งปกติใช้เวลาสอนแผนละ 60 นาที จึงย่นเวลาลงเหลือ 40 นาทีได้

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยต้องการศึกษามลการใช้กิจกรรมส่งเสริมการอ่านที่สร้างขึ้น โดยเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการอ่านอย่างมีวิจารณญาณระหว่างนักเรียนที่ใช้กิจกรรมส่งเสริมการอ่านกับนักเรียนที่ไม่ใช้กิจกรรมส่งเสริมการอ่านระหว่างนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง ปานกลาง ต่ำ เพื่อเป็นแนวทางสำหรับครูในการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ทั่วไปเพื่อศึกษามลการใช้กิจกรรมส่งเสริมการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สำหรับวัตถุประสงค์เฉพาะ คือ

1. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการอ่านอย่างมีวิจารณญาณระหว่างนักเรียนกลุ่มที่ใช้กิจกรรมส่งเสริมการอ่านกับกลุ่มที่ไม่ได้ใช้กิจกรรมส่งเสริมการอ่าน ทั้งนี้

- 1.1 เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการอ่านอย่างมีวิจารณญาณก่อนการทดลองระหว่างกลุ่มที่ใช้กิจกรรมส่งเสริมการอ่านกับกลุ่มที่ไม่ได้ใช้กิจกรรมส่งเสริมการอ่าน
- 1.2 เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการอ่านอย่างมีวิจารณญาณหลังการทดลองระหว่างกลุ่มที่ใช้กิจกรรมส่งเสริมการอ่านกับกลุ่มที่ไม่ได้ใช้กิจกรรมส่งเสริมการอ่าน

2. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการอ่านอย่างมีวิจารณญาณหลังการทดลองของนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง ปานกลาง และต่ำ ระหว่างกลุ่มที่ใช้กิจกรรมส่งเสริมการอ่านกับกลุ่มที่ไม่ได้ใช้กิจกรรมส่งเสริมการอ่าน ดังนี้

2.1 เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการอ่านอย่างมีวิจารณญาณหลังการทดลองของนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง ระหว่างกลุ่มที่ใช้กิจกรรมส่งเสริมการอ่านกับกลุ่มที่ไม่ได้ใช้กิจกรรมส่งเสริมการอ่าน

2.2 เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการอ่านอย่างมีวิจารณญาณหลังการทดลองของนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนปานกลาง ระหว่างกลุ่มที่ใช้กิจกรรมส่งเสริมการอ่านกับกลุ่มที่ไม่ได้ใช้กิจกรรมส่งเสริมการอ่าน

2.3 เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการอ่านอย่างมีวิจารณญาณหลังการทดลองของนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ ระหว่างกลุ่มที่ใช้กิจกรรมส่งเสริมการอ่านกับกลุ่มที่ไม่ได้ใช้กิจกรรมส่งเสริมการอ่าน

3. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการอ่านอย่างมีวิจารณญาณหลังการทดลองของนักเรียนกลุ่มที่ใช้กิจกรรมส่งเสริมการอ่าน ระหว่างนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง ปานกลาง และต่ำ

4. เพื่อศึกษาพัฒนาการด้านความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนกลุ่มที่ใช้กิจกรรมส่งเสริมการอ่านและกลุ่มที่ไม่ได้ใช้กิจกรรมส่งเสริมการอ่าน

สมมติฐานของการวิจัย

ในเรื่องของการส่งเสริมการอ่านนั้นมีผู้สนใจและศึกษาไว้หลายท่าน เช่น มารศรี ขวลิต มลวิภา กมลพรวัฒนา และวนิกา ภักดิ์ชากิ

(2518 : บทคัดย่อ) ใ้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง "การทดลองสอนเพื่อศึกษาเปรียบเทียบ การสอนอ่านภาษาไทย โดยใช้แบบฝึกหัดเสริมทักษะกับการสอนแบบเดิม" โดยผู้วิจัยแต่ละท่านทำการทดลองกับนักเรียนคนละระดับชั้นกัน คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3, 5 และ 6 ตามลำดับ ผู้วิจัยได้ใช้แบบฝึกซึ่งเป็นเรื่องสั้น ๆ ทั้งร้อยแก้ว และบทสนทนา จำนวน 30 บท ผลการวิจัยพบว่า ความสามารถในการอ่านของนักเรียนกลุ่มทดลอง ก่อนใช้แบบฝึกและหลังใช้แบบฝึกแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 ส่วนความสามารถในการอ่านของนักเรียนในกลุ่มควบคุมแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญ และเมื่อนำพัฒนาการของความสามารถในการอ่านมาเปรียบเทียบกันก็พบว่า กลุ่มทดลองมีพัฒนาการทางความสามารถในการอ่านมากกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญ

อักษร รุ่งมณี (2525 : บทคัดย่อ) ใ้ทำการวิจัยเรื่อง "การเปรียบเทียบ ผลเพิ่มความเข้าใจในการอ่านระหว่างการสอนอ่านแบบปกติและการสอนอ่านโดยจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4" กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนวัดไชยชุมพลชนะสงคราม สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดกาญจนบุรี จำนวน 2 ห้องเรียน ๆ 30 คน โดยแบ่งเป็นกลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลอง เครื่องมือที่ใช้ในการทดลองคือ กิจกรรมส่งเสริมการอ่านที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ซึ่งแผนการจัดกิจกรรมประกอบด้วยเกมและกิจกรรมที่ส่งเสริมทักษะการอ่านด้านความเข้าใจในการอ่าน และสร้างเสริมทัศนคติที่ดีต่อการอ่าน จำนวน 24 กิจกรรม ใ้้นำไปทดลองสอนโดยใช้เวลาในการทำกิจกรรมสัปดาห์ละ 2 ครั้ง คือวันอังคารและวันพฤหัสบดี ครั้งละ 30 นาที โดยใช้เวลาหลังเลิกเรียนวิชาปกติ ทั้งนี้เพื่อป้องกันการเบื่อหน่าย และถือหลักการพัฒนาทัศนคติว่าต้องค่อย ๆ แทรกซึมด้วยการจัดประสบการณ์ใ้ ผลการทดลองปรากฏว่าคะแนนความเข้าใจในการอ่านของนักเรียนและทัศนคติต่อการอ่าน ในกลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลองแตกต่างกันที่ระดับความมีนัยสำคัญ .01 กล่าวคือ นักเรียนทั้งสองกลุ่มมีผลเพิ่มของคะแนนความเข้าใจในการอ่านและทัศนคติต่อการอ่าน แต่นักเรียนในกลุ่มทดลองมีอัตราเพิ่มสูงกว่า

สำหรับเรื่องเกี่ยวกับวิจารณ์งานในการอ่านนั้นพบว่า วรนารถ วัชรราช

(2519 : บทคัดย่อ) ใ้ทำการวิจัยเรื่อง การสร้างบทเรียนโปรแกรมเรื่องการอ่านเอาเรื่อง สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยแบ่งเนื้อหาออกเป็น 3 บท คือ ความหมายของ

การอ่าน การอ่านจับใจความสำคัญ และการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ สำหรับเรื่องการอ่านอย่างมีวิจารณญาณนั้นมุ่งส่งเสริมในด้านการรู้เหตุผล ความคิดใคร่ครวญ คติสอนใจที่ได้จากเรื่องที่อ่าน และลักษณะประจำตัวของตัวละคร ผลการวิจัยพบว่าหลังจากใช้บทเรียนโปรแกรมแล้ว นักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยมากกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 แสดงว่านักเรียนมีพัฒนาการในการเรียนรู้เพิ่มขึ้น

เชาวนี เกิดเพทางค์ (2524 : 49) ทำการวิจัยเรื่อง "เปรียบเทียบสัมฤทธิ์ทางการอ่านอย่างมีวิจารณญาณโดยใช้แบบฝึกคัมไม่ใช้แบบฝึกของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ผลการวิจัยปรากฏว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการอ่านอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนกลุ่มทดลองแตกต่างจากกลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงว่าการสอนฝึกทักษะการอ่านอย่างมีวิจารณญาณโดยใช้แบบฝึกได้ผลดีกว่าการสอนโดยไม่ใช้แบบฝึก

ดาวิดสัน (Davidson 1971 : 6273-A) ได้ศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างค่าตามของครูกับค่าตอบของนักเรียนในขณะที่มีกิจกรรมการอ่านแบบธรรมชาติกับการอ่านแบบใช้ความคิดขณะที่ย่าน โดยสุ่มตัวอย่างจากนักเรียนในระดับชั้นปีที่ 4 จำนวน 90 คน ที่มีระดับการเรียนอยู่ในระดับสูง ปานกลาง และต่ำ ผลการวิจัยพบว่านักเรียนที่ได้รับการฝึกให้คิดอยู่เสมอมีแนวโน้มที่จะตอบคำถามไปในรูปเชิงวิจารณ์ และพอใจที่จะแสดงความคิดเห็นของตนออกมา ส่วนนักเรียนที่อ่านแบบธรรมชาติโดยไม่ค่อยได้ใช้ความคิดที่ลึกซึ้ง ก็จะตอบคำถามเกี่ยวกับเนื้อเรื่องได้ แต่มีแนวโน้มที่ขาดความคิดสร้างสรรค์และไม่ค่อยแสดงความคิดเห็นของตนออกมา ทั้งนี้ผลของการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่าพฤติกรรมของครูและนักเรียน 2 กลุ่มมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01

เลเคอเรอร์ (Lederer, 1980 : 3916-A) ได้ทำการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างทักษะการอ่านโดยใช้วิจารณญาณกับตัวทำนาย 5 ประการ โดยทำการศึกษากับนักเรียนในระดับชั้นปีที่ 6 ที่มีสติปัญญาดี ฐานะปานกลาง ว่าตัวทำนาย 5 ประการคือ ระดับสติปัญญา เพศ ผลสัมฤทธิ์ทางการอ่าน ความสามารถในการเขียน และความสามารถในการพูด จะมีส่วนสัมพันธ์กับความสามารถในการใช้ทักษะการอ่านโดยใช้วิจารณญาณหรือไม่ ผลการวิจัยพบว่า คะแนนสัมฤทธิ์ผลทางการอ่านสูงจะมีส่วนสัมพันธ์อย่างมากกับความสามารถในการใช้ทักษะการอ่านโดยใช้วิจารณญาณ ส่วนตัวทำนายอื่นมีผลไม่มากนัก

จากผลการศึกษาข้างต้น ผู้วิจัยจึงตั้งสมมติฐานของการวิจัยครั้งนี้ไว้ดังนี้

1. ก่อนการทดลองผลสัมฤทธิ์ทางการอ่านอย่างมีวิจารณญาณระหว่างนักเรียนกลุ่มที่ใช้กิจกรรมส่งเสริมการอ่านกับกลุ่มที่ไม่ได้ใช้กิจกรรมส่งเสริมการอ่านไม่แตกต่างกัน
2. หลังการทดลองนักเรียนกลุ่มที่ใช้กิจกรรมส่งเสริมการอ่านมีผลสัมฤทธิ์ทางการอ่านอย่างมีวิจารณญาณสูงกว่ากลุ่มที่ไม่ได้ใช้กิจกรรมส่งเสริมการอ่าน
3. หลังการทดลอง นักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง ปานกลาง และต่ำ ในกลุ่มที่ใช้กิจกรรมส่งเสริมการอ่าน มีความสามารถทางการอ่านอย่างมีวิจารณญาณสูงกว่านักเรียนกลุ่มที่ไม่ได้ใช้กิจกรรมส่งเสริมการอ่าน
4. หลังการทดลอง นักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง ปานกลาง และต่ำ ในกลุ่มที่ใช้กิจกรรมส่งเสริมการอ่านมีผลสัมฤทธิ์ทางการอ่านอย่างมีวิจารณญาณแตกต่างกัน
5. นักเรียนกลุ่มที่ใช้กิจกรรมส่งเสริมการอ่านมีผลสัมฤทธิ์ทางการอ่านอย่างมีวิจารณญาณหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลอง

ขอบเขตของการวิจัย

1. ตัวอย่างประชากรในการวิจัยครั้งนี้เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2530 โรงเรียนคลองหนึ่ง (แก้วนิมิตร) สังกัดสำนักงานประถมศึกษาอำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี จำนวน 70 คน แบ่งเป็นกลุ่มควบคุม 35 คน และกลุ่มทดลอง 35 คน แต่ละกลุ่มประกอบด้วยนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง 10 คน ปานกลาง 15 คน และต่ำ 10 คน ซึ่งได้มาโดยการจับคู่คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทยจากการสอบที่ทางโรงเรียนจัดดำเนินการสอบปลายภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2530

2. เนื้อหาที่ใช้ในการทดลอง เป็นเนื้อหาวิชาภาษาไทยในคู่มือการสอนภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ของกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ บทที่ 9 เรื่องสำคัญที่ คำพูด บทที่ 10 เรื่องสังขศิลป์ชัย บทที่ 11 เรื่องบันทึกของปิติ และ บทที่ 12 เรื่องนักเล่านิทาน ซึ่งนำมาเขียนเป็นแผนการสอนได้ 20 แผน

สาเหตุที่เลือกบทเรียนทั้ง 4 บทนี้ เพราะจากการศึกษาจุดประสงค์ของทั้ง 4 บท มีข้อที่มุ่งให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นเชิงวิจารณ์ และสรุปข้อคิดจากบทเรียนได้ ใช้ความรู้สึกรู้สึก และวิจารณ์ภายในการเขียนนิทานได้ แสดงความคิดเห็นสนับสนุนหรือขัดแย้งข้อความที่เป็นเหตุเป็นผลได้แสดงความคิดเห็นเชิงวิจารณ์ค่าโฆษณาชวนเชื่อที่ใฝ่ฝัน และอ่านจากสื่อมวลชนหรือป้ายประกาศได้ ผู้วิจัยจึงเห็นสมควรที่จะใช้เนื้อหาจากบทเรียนทั้ง 4 นี้มาเขียนเป็นแผนการสอน

3. แผนการสอนที่ใช้ในการทดลองสอนจำนวน 20 แผน เป็นแผนการสอนที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยแบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 เป็นแผนการสอนที่สร้างขึ้นโดยยึดจุดประสงค์ เนื้อหา กิจกรรม การเรียนการสอน ที่เสนอแนะไว้ในคู่มือการสอนภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ของกรมวิชาการเป็นหลัก และได้ปรับกิจกรรมให้เหมาะสมกับเวลาที่ใช้สอนคือ 40 นาที

ส่วนที่ 2 เป็นแผนการสอนที่เน้นกิจกรรมส่งเสริมการอ่านที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น เพื่อฝึกทักษะการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ ซึ่งสอนต่อจากแผนการสอนส่วนที่ 1 ใช้เวลาสอน 20 นาที กิจกรรมส่งเสริมการอ่านที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นกิจกรรมประเภทเสริมบทเรียน เพื่อฝึกความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ ใน 3 ด้าน คือ ด้านความเข้าใจในการอ่าน ด้านการวิเคราะห์เรื่องที่อ่าน และด้านการประเมินเรื่องที่อ่าน

4. แบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ ซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้น เพื่อใช้วัดความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ เป็นแบบทดสอบแบบปรนัย ชนิด 4 ทวิเลือก จำนวน 50 ข้อ ซึ่งประกอบด้วยเนื้อเรื่องที่นักเรียนจะต้องอ่านและพิจารณาเพื่อใช้วิจารณ์ในการหาคำตอบ เนื้อเรื่องเหล่านั้นคัดเลือกมาจากเรื่องที่ตรงกับ ความสนใจของนักเรียนจากหนังสือนิทาน วารสาร นิตยสาร หนังสือพิมพ์ และเอกสารอื่น ๆ

5. การทดลองสอนในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยจะทำการสอนกลุ่มทดลองตามแผนการสอนที่สร้างขึ้น โดยใช้เวลาสอนสัปดาห์ละ 3 ครั้ง ครั้งละ 60 นาที รวมเวลาในการสอนทั้งสิ้น 7 สัปดาห์ ส่วนกลุ่มควบคุมนั้นให้เรียนรู้จากบทเรียนตามปกติกับครูผู้สอนวิชาภาษาไทย โดยใช้เวลาในการสอนเท่ากับกลุ่มทดลอง

ข้อตกลงเบื้องต้น

1. ครูผู้สอนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมมีวุฒิทางการศึกษา ประสบการณ์ในการสอน และความสามารถในการสอนใกล้เคียงกัน ครูผู้สอนกลุ่มควบคุมเข้าใจจุดประสงค์ในการทดลองสอนและดำเนินการสอนตามคู่มือการสอนภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ของกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ

2. แผนการสอนจำนวน 20 แผนที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น เป็นแผนการสอนที่ครอบคลุมเนื้อหาบทเรียน บทที่ 9, 10, 11 และ 12 และกิจกรรมส่งเสริมการอ่านที่ใช้ร่วมกับแผนการสอนนั้นเป็นกิจกรรมที่เหมาะสมสำหรับการฝึกทักษะการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ เนื่องจากได้สร้างขึ้นตามหลักการฝึกทักษะการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ คำนึงถึงความสามารถและความสนใจของนักเรียน อีกทั้งได้รับการตรวจสอบความครอบคลุมของเนื้อหาและความถูกต้องของการใช้ภาษา จากผู้ทรงคุณวุฒิและให้นำไปทดลองใช้กับนักเรียนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างก่อนนำไปใช้จริง ฉะนั้นจึงเชื่อได้ว่าเป็นแผนการสอนที่ใช้สอนได้อย่างมีประสิทธิภาพและตรงตามจุดประสงค์

คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

การอ่านอย่างมีวิจารณญาณ หมายถึง การอ่านที่ผู้อ่านสามารถใช้สติปัญญา คิดหาเหตุผล โดยใช้ความรู้และประสบการณ์ของตนช่วยไตร่ตรอง พิจารณาข้อความที่อ่านว่าน่าเชื่อหรือไม่ มีใจที่จะเห็นชอบไปกับความคิดเห็นของผู้เขียนโดยสิ้นเชิง ลักษณะที่แสดงถึงความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณที่งานวิจัยครั้งนี้จะส่งเสริมให้กับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ได้แก่

1. ด้านความเข้าใจในการอ่าน
 - 1.1 อธิบายความหมายของคำที่อ่านได้
 - 1.2 อธิบายความหมายของคำเปรียบเทียบได้
 - 1.3 สรุปเรื่องราวที่อ่านได้

2. **ก้านการวิเคราะห์เรื่องที่อ่าน**
 - 2.1 จักลาคับเรื่องที่อ่านได้
 - 2.2 บอกได้ว่าเรื่องที่อ่านเป็นเรื่องจริงหรือเรื่องเพ้อฝัน
 - 2.3 บอกได้ว่าผู้เขียนต้องการให้ผู้อ่านเข้าใจอย่างไร
 - 2.4 บอกได้ว่าข้อความที่อ่านเป็นข้อเท็จจริง ความคิดเห็น หรือการโฆษณาชวนเชื่อ
 - 2.5 วิเคราะห์โต้แย้ง สนับสนุนเรื่องที่อ่านได้
3. **ก้านการประเมินเรื่องที่อ่าน**
 - 3.1 ประเมินความเหมาะสมที่บุคคลในเรื่องที่อ่านปฏิบัติได้
 - 3.2 ประเมินคุณค่าของเรื่องที่อ่านได้ว่าสมเหตุสมผล เชื่อถือได้ และถูกต้องหรือไม่

กิจกรรมส่งเสริมการอ่าน หมายถึง กิจกรรมเสริมบทเรียนในด้านการพัฒนาทักษะการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ ซึ่งจะนำไปใช้สอนร่วมกับกิจกรรมการเรียนการสอนตามคู่มือการสอนภาษาไทยชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ของกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ โดยสอนในช่วง 20 นาทีสุดท้ายของการเรียนในแต่ละครั้ง ลักษณะของกิจกรรมที่สร้างขึ้นเป็นกิจกรรมที่ฝึกให้เกิดทักษะในการใช้วิจารณญาณโดยให้นักเรียนฝึกคิดร่วมกันเป็นกลุ่ม มุ่งส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ด้วยการร่วมกิจกรรมที่สนุกสนาน ใฝ่รู้ร่วมกันค้นคว้าอภิปราย เล่านิทาน แสดงบทบาทสมมุติ ทอบคำถาม เล่นเกม ฯลฯ ต่อจากนั้นก็จะเป็นการฝึกการอ่านอย่างมีวิจารณญาณเป็นรายบุคคล โดยให้นักเรียนทุกคนอ่านเนื้อเรื่องสั้น ๆ ท้ายกิจกรรมแล้วทอบคำถาม ซึ่งคำถามเหล่านั้นเป็นคำถามที่ฝึกให้นักเรียนใช้วิจารณญาณในการหาคำตอบจากเรื่องที่อ่าน

กิจกรรมเสริมความเข้าใจและทักษะ หมายถึง กิจกรรมการเรียนการสอนที่เสนอแนะไว้ในคู่มือการสอนภาษาไทย ของกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ เพื่อเสริมทักษะในบทเรียนแต่ละตอนและได้เสนอแนะให้ครูเลือกกิจกรรมเสริมความเข้าใจและทักษะ ให้นักเรียนปฏิบัติเพิ่มเติมความเหมาะสม กิจกรรมบางกิจกรรมสามารถมอบหมายให้นักเรียนไปทำเป็นการบ้านได้

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง ความสามารถทางการเรียนวิชาภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ได้จากการสอบปลายภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2530. ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ระดับ คือ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง หมายถึง นักเรียนที่ได้คะแนนระดับ 4 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนปานกลาง หมายถึง นักเรียนที่ได้คะแนนระดับ 3-2 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ หมายถึง นักเรียนที่ได้คะแนนระดับ 1

ผลสัมฤทธิ์ทางการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ หมายถึง คะแนนที่ได้จากการทำแบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ

พัฒนาการด้านความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ หมายถึง ผลต่างของคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ ระหว่างก่อนและหลังการทดลอง

นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 หมายถึง นักเรียนที่กำลังเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนคลองหนึ่ง (แก้วนิมิตร) ปีการศึกษา 2530 สังกัดสำนักงานการศึกษาอำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ศึกษาและรวบรวมความรู้เกี่ยวกับการสอนอ่าน การฝึกทักษะการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ การจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน การสร้างแผนการสอน การสร้างแบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการอ่าน จากตำรา เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2. สร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ซึ่งประกอบด้วยแผนการสอน และแบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ ท่อจากนั้นก็นำเครื่องมือดังกล่าวไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาความถูกต้อง ความครอบคลุมเนื้อหา และภาษาที่ใช้แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไข

3. นำเครื่องมือที่แก้ไขปรับปรุงแล้วไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบุญคุ้มราษฎร์บำรุง จำนวน 60 คน ซึ่งไม่ใช่ตัวอย่างประชากรแล้วนำมาวิเคราะห์และปรับปรุงจนเป็นเครื่องมือที่เชื่อถือได้

4. ตัวอย่างประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนคลองหนึ่ง (แก้วนิมิต) สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี ปีการศึกษา 2530 จำนวน 70 คน แบ่งเป็น 2 ห้องเรียน ห้องเรียนละ 35 คน ซึ่งได้มาโดยการนำคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทย ที่ได้จากการสอบปลายภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2530 ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ทั้งหมด 98 คน มาจัดเรียงลำดับคะแนนจากคะแนนมากไปหาคะแนนน้อย แล้วคัดเลือกนักเรียนที่มีคะแนน 80 ขึ้นไปเป็นนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง นักเรียนที่มีคะแนน 60-79 เป็นนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนปานกลาง และนักเรียนที่มีคะแนน 40-59 เป็นนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ เกณฑ์การแบ่งระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนนี้ยึดตามระเบียบวิธีวัดผลของกระทรวงศึกษาธิการ ตามหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ศึกษาธิการ, กระทรวง 2528 : 109) ต่อจากนั้นจึงจับคู่ผู้เรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงได้ 10 คู่ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำได้ 10 คู่ สำหรับนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนปานกลางนั้นคัดเลือกมา 15 คู่ โดยจับคู่ผู้เรียนที่มีคะแนนอยู่ในช่วงกลางของกลุ่ม จัดแบ่งกลุ่มตัวอย่างออกเป็น 2 กลุ่ม กลุ่มละ 35 คน ซึ่งแต่ละกลุ่มประกอบด้วยนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง 10 คน ปานกลาง 15 คน และต่ำ 10 คน แล้วจับสลากเลือกให้กลุ่มหนึ่งเป็นกลุ่มทดลอง และอีกกลุ่มหนึ่งเป็นกลุ่มควบคุม

5. ผู้วิจัยนำแบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการอ่านอย่างมีวิจารณญาณไปทดสอบกับนักเรียนกลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลองก่อนการทดลองสอน (pre-test) ใช้เวลาทดสอบกลุ่มละ 1 ชั่วโมง

6. ผู้วิจัยทำการทดลองสอนกลุ่มทดลองโดยใช้แผนการสอนที่สร้างขึ้น ใช้เวลาสอนสัปดาห์ละ 3 ครั้ง ครั้งละ 60 นาที รวมเวลาในการสอนทั้งสิ้น 7 สัปดาห์ ส่วนกลุ่มควบคุมให้เรียนรู้จากบทเรียนตามปกติกับครูผู้สอนวิชาภาษาไทย โดยใช้เวลาในการสอนเท่ากันกับกลุ่มทดลอง

7. หลังจากเสร็จสิ้นการทดลองสอนแล้ว ผู้วิจัยนำแบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการอ่านอย่างมีวิจารณญาณไปทดสอบ (post-test) ทั้งกลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลอง ใช้เวลาในการทดสอบกลุ่มละ 1 ชั่วโมง

8. นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ดังนี้

8.1 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทางการอ่านอย่างมีวิจารณญาณระหว่างกลุ่มที่ใช้กิจกรรมส่งเสริมการอ่านกับกลุ่มที่ไม่ได้ใช้กิจกรรมส่งเสริมการอ่านก่อนการทดลองและหลังทดลอง โดยใช้การทดสอบค่าที (t-test)

8.2 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทางการอ่านอย่างมีวิจารณญาณหลังการทดลองของนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง ปานกลาง และต่ำ ระหว่างกลุ่มที่ใช้กิจกรรมส่งเสริมการอ่านกับกลุ่มที่ไม่ได้ใช้กิจกรรมส่งเสริมการอ่าน โดยใช้การทดสอบค่าที (t-test)

8.3 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทางการอ่านอย่างมีวิจารณญาณหลังการทดลองของนักเรียนในกลุ่มที่ใช้กิจกรรมส่งเสริมการอ่าน ระหว่างนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง ปานกลาง และต่ำ โดยใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way Analysis of Variance)

8.4 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทางการอ่านอย่างมีวิจารณญาณระหว่างก่อนและหลังการทดลองในกลุ่มเดียวกัน โดยการทดสอบค่าที (t-test) เพื่อศึกษาพัฒนาการด้านความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนทั้งสองกลุ่ม

8.5 สรุปผลการวิจัย อภิปราย และข้อเสนอแนะ

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ได้กิจกรรมส่งเสริมการอ่าน 20 กิจกรรม ซึ่งสามารถนำไปประกอบการสอนวิชาภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 บทที่ 9, 10, 11 และ 12 เพื่อส่งเสริมทักษะการอ่านอย่างมีวิจารณญาณให้กับนักเรียน

2. เป็นแนวทางสำหรับครูภาษาไทยในการปรับปรุงการสอนและการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน เพื่อฝึกทักษะการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ